

Helsinki 31.8.2012

Opetus- ja kulttuuriministeriö
copyright@minedu.fi

1

Viite: OKM 2012-00211

Lausunto Euroopan komission ehdotuksesta direktiiviksi tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista ja musiikkiteosten rajat ylittävän verkkokäytön lisensoinnista yhteismarkkinoilla

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto komission direktiiviehdotuksesta COM(2012) 372.

Pidämme direktiivissä käsiteltäviä aihealueita olennaisen tärkeinä. Kollektiivisten yhteisvalvontajärjestöjen hallinnon avoimuuden, palvelun tehokkuuden, täsmällisyyden ja selontekovelvollisuuden kehittäminen samoin kuin rajat ylittävän lisensoinnin mahdollistaminen ovat merkittäviä tavoitteita. Mielestämme direktiiviehdotus onnistuu lähtökohdiltaan saavuttamaan asetetut tavoitteet. Tuomme lausunnossa esille muutamia kysymyksiä, joihin toivomme Suomen kiinnittävän huomiota omissa kannanotoissaan. Annamme myös mielellämme panoksemme jatkotyöskentelyyn.

Pääviestit

- **Komission direktiiviehdotus sisältää kovin yksityiskohtaista sääntelyä ja on paikoin vaikeaselkoinen. Pidämme toivottavana, että jatkovalmistelussa direktiivin sääntelyä pyritään selkeyttämään sekä välttämään liian yksityiskohtaista sääntelyä.**
- **Kannatamme esitystä yhteishallintajärjestöjen avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämisestä. Pidämme myös tärkeänä, että käytäntöjä pyritään sisämarkkinoilla tämän osalta yhtenäistämään. Tekijänoikeusjärjestöjen avoimuus ja läpinäkyvyys ovat merkittäviä myös käyttäjäosapuolien kannalta. Esitämme, että jatkovalmistelussa avoimuuteen myös käyttäjien suuntaan kiinnitetään erityistä huomiota.**
- **Yhteisvalvontajärjestöjen jo nykyisellään vahvaa neuvotteluasemaa ei tule entisestään vahvistaa. Kannatamme esitystä, jonka mukaan neuvottelut tulee käydä vilpittömässä mielessä avoimuuden periaatetta noudattaen. Lisensointiehtojen on perustuttava aina objektiivisiin kriteereihin ja oikeuksien arvon tulee perustua niiden taloudelliseen arvoon vapailla markkinoilla. Vastustamme yhteisvalvontajärjestöille annettavaa oikeutta määritellä yksipuolisesti oikeuksien hintoja.**
- **Oikeuksien saatavuutta rajat ylittävää radiotoimintaa varten tulee edistää. Radiotoiminnan kannalta on tärkeää, että radioyhtiöt voivat hankkia tarvittavat oikeudet luotettavasti yhden luukun periaatteen mukaisesti.**
- **Kannatamme esitystä riidanratkaisumenetelmien kehittamisestä. Pidämme vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien luomista tuomioistuimenrettelyn rinnalle erittäin toivottavana. Luotettavat ja kustannustehokkaat riidanratkaisumenetelmät edistävät sopimustoimintaa.**

Avoimuus ja läpinäkyvyys

Kannatamme direktiivin noudattamaa linjaa yhteisvalvontajärjestöjen avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämisestä. Direktiiviehdotuksessa määritellään ne tiedot, jotka ovat relevantteja avoimuuden lisäämiseksi ja jotka tulee siten olla asianosaisten saatavilla. Ehdotuksessa määritellään sidosryhmäkohtaisesti ne tiedot, jotka on esitettävä kullekin ryhmälle vuosittain. Poikkeuksen tähän tekee 18 artikla, jossa säädetään oikeudenhaltijoille, jäsenille, muille yhteisvalvontajärjestöille ja käyttäjille *pyynnöstä* annettavista tiedoista. Erilaiset ryhmittelyt sen osalta, mitä tietoja kullekin ryhmälle tulee esittää, tulisi mielestämme pyrkiä minimoimaan tavoitteena sääntelyn selkeyttäminen ja sidosryhmien yhdenvertainen kohtelu. Emme myöskään kannata 18 artiklaan sisällytettyä poikkeusta tietojen saamisesta ainoastaan pyyntöä vastaan.

Erityisesti esityksen 16 artiklaan on sisällytetty tietoja, jotka yhteisvalvontajärjestön tulisi esittää vain oikeudenomistajille. Artiklaan sisältyy kuitenkin sellaisia tietoja, joiden esittäminen oikeudenomistajia laajemmalle piirille on olennaista direktiivin tavoitteeksi asetetun avoimuuden lisäämisen vuoksi. Tältä osin esitämme, että vähintään 16 artiklan kohdissa b, c, e ja f esitetty tiedot ovat myös käyttäjien saatavilla.

Vaikka pidämme esitettyä avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseen tähtäävää sääntelyä erittäin kannatettavana, pidämme myös tärkeänä, ettei erilaisia selontekovelvoitteita lisätä perusteettomasti tai säädetä turhan yksityiskohtaisesti siitä, millä tavoin asioista tulee raportoida. Velvoitteita asetettaessa tulee arvioida myös riskiä hallinnointikustannusten kohoamisesta, jota ei voida pitää kannatettavana suuntana. Näemme uhkana lisääntyvien hallinnointikustannusten vierittämisen käyttäjien maksettavaksi. Avoimuuteen tähtäviä velvoitteita tulisi siten arvioida myös toiminnan tehokkuuden näkökulmasta.

Direktiiviehdotuksen 8 artiklassa säädetään valvontatoiminnosta, joka vastaa yhteisvalvontajärjestöjen toimien ja tehtävien seurannasta. Ehdotuksen mukaan valvontaelimessä tulee olla järjestön jäsenten tasapuolinen edustus. Oikeudenomistajien edustusta yksinään ei kuitenkaan voida pitää riittävänä direktiiville asetettujen selontekovelvollisuuden ja avoimuuden tavoitteiden näkökulmasta. Näkemyksemme mukaan valvontaelimen tulisi ensisijaisesti olla ulkopuolinen yhteisvalvontajärjestöstä riippumaton taho, joka pystyy arvioimaan toimintaa objektiivisesti. Toissijaisesti esitämme, että edustus valvontatoiminnosta huolehtivassa elimessä tulee olla laajempi. Valvontaelimen jäsenten tulee edustaa eri intressitahoja. Myös käyttäjillä tulee olla edustus valvontaelimessä.

Direktiiviehdotuksen neljännessä osassa säädetään suhteesta käyttäjiin. Kannatamme 15 artiklassa yhteisvalvontajärjestöille asetettua velvoitetta neuvotella lisensoinnista käyttäjien kanssa vilpittömässä mielessä ja avoimuuden periaatetta noudattaen. Lisensointiehtojen on

perustuttava aina objektiivisiin kriteereihin myös tariffien osalta. Hintojen on perustuttava oikeuksien taloudelliseen arvoon vapaille markkinoilla.

Sen sijaan vastustamme sitä, että yhteisvalvontajärjestö saisi määritellä yksipuolisesti oikeuksien hinnan, mikäli kansallisessa lainsäädännössä ei vahvisteta oikeudenhaltijoille palkkio-oikeuden ja korvausoikeuden perusteella kuuluvia määriä. Tästä säädetään direktiiviehdotuksen 15 artiklan 2 kohdassa.

Neuvotteluasema käyttäjien ja määräävässä markkina-asemassa toimivien tekijänoikeusjärjestöjen välillä on jo nykyisellään epätasapainoinen. Tekijänoikeusjärjestöjen asema on vahva, kun lupa teoksen käyttämiseen on mahdollista hankkia ainoastaan tietyltä oikeudenhaltijoilta edustavalta järjestöltä. Myöskään oikeuksia vastaaviin vaihtoehtoihin teoksiin ei ole saatavissa muualta, jolloin käyttäjät ovat riippuvaisia oikeuksien luovuttajasta.

Yhteisvalvontajärjestöjen neuvotteluasemaa ei pidä entisestään vahvistaa direktiiviehdotuksessa esitetyllä tavalla. Esitämme kyseisen säännöskohdan poistamista ehdotuksesta. Menettely johtaisi kustannusten kasvuun. Tekijänoikeuksien lisensointia koskevat markkinat toimivat tehokkaimmin, kun lisensointiehdotuksista ja tariffeista neuvotellaan aidosti sopimusosapuolten kesken. Tämä lisäksi pidämme toimien ja kustannustehokkaiden riidanratkaisumenetelmien saatavuutta olennaisen tärkeinä. Riidanratkaisumenetelmiin palaamme tarkemmin jäljempänä.

Rajat ylittävien musiikkiteosten verkko-oikeuksien lisensointi

Rajat ylittävä lisensointien musiikkiteosten verkko-oikeuksien osalta on radiotoiminnan kannalta tärkeä tavoite. Vaikka käsityksemme mukaan ehdotuksen III osastoon sisällytetyt vaatimukset eivät koske radiotoimintaa (33 art.), oikeuksien saatavuuteen myös rajat ylittävää radiotoimintaa varten tulee kiinnittää erityistä huomiota.

FM-radiolähetykset ovat Suomessa edelleen pääasiallinen radion kuuntelumuoto. Kuitenkin jo nyt radiotoiminta perustuu merkittävässä määrin monikanavajakeluun. Tulevaisuudessa kehitys tulee voimistamaan monikanavaista radiotoimintaa entisestään. Nykyisin valtaosa suomalaisista FM-radiolähetyksistä lähetetään samanaikaisesti myös simulcasting-lähetyksinä internetin kautta. Tällä hetkellä kaikista yli 9-vuotiaista suomalaisista radiota kuuntelee internetin kautta viikoittain 10 %. Nuorista (15–24-vuotiaat) simulcasting-lähetyksiä kuuntelee viikoittain noin joka viides.¹ Tämän lisäksi radiota kuunnellaan muun muassa matkapuhelimilla.

¹ Finnpanel Oy. Kansallinen Radiotutkimus. Internetkuuntelu marraskuussa 2011.

Radioyhtiöille tulee turvata mahdollisuus hankkia yhden luukun periaatteella oikeudet radio-ohjelmiston rajat ylittävään lähettämiseen internetissä. Tilanne, jossa oikeudet jouduttaisiin hankkimaan erikseen kullekin maantieteelliselle alueelle, ei ole käytännössä tehokasta, eikä edistä digitaalisten sisämarkkinoiden toimivuutta. Osapuolten oikeusturvan kannalta on tärkeää, että yhteisvalvontajärjestön edustamien oikeuksien luettelo on yksioikoinen ja avoimesti kaikkien saatavilla. Myös verkko-oikeuksien hankkimisen tulee olla läpinäkyvää ja avointa.

Pidämme kilpailun edistämistä oikeuksien hankkimisen osalta toivottavana kehityssuuntana. Kannatamme direktiivin säännöstä, jonka mukaan oikeudenhaltija voi itse valita yhteisvalvontajärjestönsä. Tämä lisää osaltaan järjestöjen välistä kilpailua.

Täytäntöönpanotoimet

Pidämme kannatettavana riitojenratkaisua koskevien sääntöjen sisällyttämistä direktiiviehdotukseen. Toimivat ja luotettavat riidanratkaisumenetelmät edistävät sopimustoimintaa. Tuomioistuinkäsittelyn korkea laatu ja nopeus ovat keskeisessä asemassa, mutta tämän rinnalle on tarpeen kehittää vaihtoehtoisia kustannustehokkaampia ja nopeampia menetelmiä. Pienillä yrityksillä on usein rajalliset taloudelliset resurssit ryhtyä mittaviin oikeustoimiin, minkä vuoksi kevyempien ja kustannustehokkaampien menettelyjen luominen on tärkeää. Neuvotteluosapuolilla tulee olla mahdollisuus saattaa asia ulkopuolisen riippumattoman elimen ratkaistavaksi myös tilanteessa, jossa osapuolet eivät kykene keskenään löytämään ratkaisua.

RadioMedia ry

Stefan Möller
toimitusjohtaja
stefan.moller@radiomedia.fi
puh. 0400 50 88 77

Johanna Halkola
edunvalvontapäällikkö
johanna.halkola@radiomedia.fi
puh. 050 377 98 36

Radiomedia ry on vuonna 1983 perustettu yksityisten radioiden etujärjestö Suomessa. Liittoon kuuluu 31 toimilupayhtiötä, joilla on yhteensä 54 radiotoimilupaa. Radiomedia ry on myös Viestinnän Keskusliiton ja Euroopan kaupallisten radioiden etujärjestön Association Of European Radios (AER) jäsen.